

VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI OSTATNÍMI PŘÍBUZNÝMI

§§ 88 – 90 ZOR

§§ 96 a násl. ZOR

© Zdeňka Králíčková, 2007

Literatura

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.: České rodinné právo. 3. vyd. Brno: Doplněk, 2006.*
- *Hrušáková, M. a kol.: Zákon o rodině. Komentář. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005.*
- *Králíčková, Z.: Vztahy mezi prarodiči a vnuky. Rodinné právo, 1999, č. 8.*

ÚČEL VÝŽIVOVACÍ POVINNOSTI

- ZABEZPEČOVÁNÍ A ÚHRADA VŠECH ODŮVODNĚNÝCH POTŘEB OPRÁVNĚNÝCH PŘÍBUZNÝCH V ŘADĚ PŘÍMÉ

VZNIK VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

- *ex lege* se vznikem statusu
- stav odkázanosti na výživu

ROZSAH VÝŽIVNÉHO

➤ ZOR NEZNÁ OBJEKTIVIZACI VÝŽIVNÉHO:

- ODŮVODNĚNÉ POTŘEBY OPRÁVNĚNÉHO

A

- MOŽNOSTI, SCHOPNOSTI A MAJETKOVÉ POMĚRY POVINNÉHO

➤ Nutná výživa:

- nejomezenější rozsah výživného dle ZOR
- jedná se nicméně o uspokojování všech odůvodněných potřeb oprávněného, ale pouze v **nutném rozsahu** (tj. o výživné v širším slova smyslu, např. potřeby bydlení)

- Je-li oprávněným nezletilé dítě
 - extenzivní výklad
 - dále viz § 88/3 ZOR: § 85 - 85a ZOR se uplatní obdobně:

- PRÁVO DÍTĚTE PODÍLET SE NA ŽIVOTNÍ ÚROVNI PRARODIČŮ
- VÝŽIVNÉ NEMÁ SPOTŘEBNÍ CHARAKTER
- MOŽNOST ÚSPOR

POTŘEBNOST OPRAVNĚNÉHO

- NENÍ SCHOPEN SE SÁM ŽIVIT
- STAV ODKÁZANOSTI NA VÝŽIVU
- VĚK, ZDRAVOTNÍ STAV, FYZICKÁ A DUŠEVNÍ VYSPĚLOST
- ZPŮSOB PŘÍPRAVY NA BUDOUCÍ POVOLÁNÍ
- ZÁLIBY A ZÁJMY DÍTĚTE
- SKUTEČNOST, ZDA DÍTĚ ŽIJE S RODIČI ČI NIKOLI

ROZPOR S DOBRÝMI MRAVY

§ 96 odst. 2 ZOR

- OBECNÝ NEGATIVNÍ PŘEDPOKLAD
- V PŘÍPADĚ VÝŽIVNÉHO PRO NEZLETILÉ DĚTI RESTRIKTIVNÍ VÝKLAD

SCHOPNOSTI POVINNÉHO

➤ subjektivní kategorie:

- manuální zručnost, pracovní návyky, pracovní zkušenosti, flexibilita, adaptabilita, sociální (ne)zralost atd.

MOŽNOSTI POVINNÉHO

- objektivní kategorie:
 - věk, zdravotní stav, vzdělání
 - zákonná vyživovací povinnost k dalším osobám
 - nepříznivá situace na trhu práce
 - nezaměstnanost v regionu

MAJETKOVÉ POMĚRY POVINNÉHO

- MAJETKOVÁ
PODSTATA BEZ
VÝNOSŮ
 - NUTNÉ ZOHLEDNIT
 - Nález ÚS 244/2003

- VÝNOSY Z MAJETKU
 - NÁJEMNÉ
 - DIVIDENDY

CELKOVÉ POMĚRY POVINNÉHO

- ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU A DOVOLENÝCH
- KONÍČKY
- LUXUSNÍ AUTA

POTENCIONALITA PŘÍJMŮ POVINNÉHO

➤ § 96 odst. 1 ZOR:

- soud přihlédne k tomu, zda:
 - se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či
 - výdělečné činnosti nebo
 - majetkového prospěchu anebo
 - zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika

POVINNÝ ZAMĚSTNANEC

- ZPRÁVA ZAMĚSTNAVATELE O PRŮMĚRNÉM PŘÍJMU RODIČE ZA POSLEDNÍCH 6 AŽ 12 MĚSÍCŮ

POVINNÝ PODNIKATEL

- § 88 odst. 3 ZOR:
- STANOVÍ-LI SOUD VÝŽIVNÉ PRO NEZLETILÉ DÍTĚ, UPLATNÍ SE § 85a ZOR OBDOBNĚ:
- MÁ-LI POVINNÝ PŘÍJMY Z JINÉ NEŽ ZÁVISLÉ ČINNOSTI PODLÉHAJÍCÍ DANI Z PŘÍJMU, JE POVINEN SOUDU:
 - PROKÁZAT SVÉ PŘÍJMY
 - PŘEDLOŽIT POKLADY PRO ZHODNOCENÍ SVÝCH MAJETKOVÝCH POMĚRŮ A
 - UMOŽNIT ZJISTIT I DALŠÍ SKUTEČNOSTI

- Soud má právo zkoumat charakter výdajů:
 - „zda jsou nezbytně nutné k zajištění výkonu podnikatelské činnosti nebo
 - zda jde o výdaje, které směřují k rozšíření podnikatelské činnosti za účelem dosažení vyššího zisku...“

- viz R KS Ústní nad Labem 10 Co 326/2004
in SR 8/2004

➤ NESPLNÍ-LI POVINNÝ SVOJI ZÁKONNOU POVINNOST:

- NEVYVRATITELNÁ PRÁVNÍ DOMNĚNKA:

- „MÁ SE ZA TO, ŽE JEHO PRŮMĚRNÝ MĚSÍČNÍ PŘÍJEM ČINÍ 12,7 NÁSOBEK ČÁSTKY ŽIVOTNÍHO MINIMA POTŘEBNÉ K ZAJIŠTĚNÍ VÝŽIVY A OSTATNÍCH ZÁKLADNÍCH OSOBNÍCH POTŘEB RODIČE DLE ZÁKONA O ŽIVOTNÍM MINIMU“

PLURALITA POVINNÝCH

více stupňů příbuzenství

- § 88 odst. 2 ZOR:
- POKUD NEMOHOU DOSTÁT SVÉ VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI POTOMCI, PŘECHÁZÍ VYŽIVOVACÍ POVINNOST NA PŘEDKY
- PŘÍBUZNÍ VZDÁLENĚJŠÍ MAJÍ VYŽIVOVACÍ POVINNOST, JEN NEMOHOU-LI TUTO POVINNOST PLNIT PŘÍBUZNÍ BLIŽŠÍ

více příbuzných v témže stupni

- § 89 ZOR:
- JE-LI NĚKOLIK POVINNÝCH V TÉMŽE STUPNI, PLNÍ KAŽDÝ Z NICH VYŽIVOVACÍ POVINNOST TAKOVÝM DÍLEM, JAKÝ ODPOVÍDÁ POMĚRU JEHO SCHOPNOSTÍ, MOŽNOSTÍ A MAJETKOVÝCH POMĚRŮ K SCHOPNOSTEM, MOŽNOSTEM A MAJETKOVÝM POMĚRŮM OSTATNÍCH

➤ R 32/66:

„ ... je-li tu několik osob povinných k vyživovací povinnosti mezi příbuznými, musí být vyživovací povinnost každé z nich stanovena zvlášť, popř. musí být vyjádřeno, že se některé z nich vyživovací povinnost neukládá ...“

FORMY VÝŽIVNÉHO

➤ PLATBA FINANČNÍ ČÁSTKY

dle § 97 odst. 1 ZOR

- pravidelné opěťující se částky, splatné vždy na měsíc dopředu

➤ OSOBNÍ PÉČE O OPRÁVĚNÉHO A PÉČE O SPOLEČNOU DOMÁCNOST

➤ POSKYTOVÁNÍ BYDLENÍ

VÝŠE PENĚŽNÍHO PLNĚNÍ VÝŽIVNÉHO

- OPRÁVNĚNÝ MÁ PRÁVO NA NUTNOU VÝŽIVU
- JE-LI OPRÁVNĚNÝM DÍTĚ, VÝŽIVNÉ NEMÁ SPOTŘEBNÍ CHARAKTER, DÍTĚ MÁ PRÁVO I NA TVORBU ÚSPOR
- MĚSÍČNÍ PLATBA VÝŽIVNÉHO MUSÍ ZOHLEDŇOVAT NEJEN POTŘEBY OBVYKLÉ, BĚŽNÉ, PRAVIDELNĚ SE VYSKYTUJÍCÍ, ALE I DALŠÍ POTŘEBY PROSPĚŠNÉ PRO VŠESTRANNÝ VÝVOJ DÍTĚTE VYSKYTUJÍCÍ SE NEPRAVIDELNĚ ZA DELŠÍ OBDOBÍ NEBO JEN NĚKDY (např. o prázdninách), popř. POTŘEBY ZCELA NAHODILÉ

PRAVIDLO

- JSOU-LI PŘÍJMY PRARODIČŮ VYSOKÉ A JEJICH MAJETKOVÉ POMĚRY ZNAČNÉ, JSOU PLNĚ ODŮVODNĚNÉ VŠECHNY POTŘEBY DÍTĚTE, včetně POTŘEBY TVORBY ÚSPOR, zejména ZABEZPEČUJÍCÍCH PŘÍPRAVU NA BUDOUCÍ POVOLÁNÍ

– viz § 85a odst. 2 ZOR

Zálohování výživného na dítě splatné v budoucnosti

- § 97 odst. 2 ZOR
- tzv. tezurace, nikoli „odbytné“
- cíl: ochrana současných a zejména budoucích majetkových zájmů nezletilého i zletilého dítěte
- případy zvláštního zřetele hodné
 - výkyvy v příjmech prarodiče, výhry a dědictví, rizika, zahraničí
- soud může rozhodnout o povinnosti rodiče složit peněžní částku pro výživné splatné v budoucnosti
 - speciální účet
- soud učiní opatření zaručující pravidelnou výplatu měsíčních splátek
 - určení celkové částky a konkrétní měsíční splátky a způsob její výplaty dítěti

REALIZACE PRÁVA NA VÝŽIVNÉ

- Ex lege
- Dobrovolnost plnění
- Soudní řízení
- Soudní výkon rozhodnutí

Zvýšená ochrana nezletilých dětí

- VZNIK VÝŽIVOVACÍ POVINNOST ex lege (§ 88 ZOR)
- VÝŽIVNÉ PRO NEZL. DÍTĚ MŮŽE BÝT STANOVENO AŽ 3 ROKY ZPĚTNĚ (§ 98/1 ZOR)
- PŘI ZMĚNĚ NEBO ZRUŠENÍ VÝŽIVNÉHO SE SPOTŘEBOVANÉ VÝŽIVNÉ NEVRACÍ (§ 99/1 ZOR)
- JE ZAKÁZÁNO ZAPOČTENÍ POHLEDÁVEK (§ 97/3 ZOR)
- ŘÍZENÍ O VÝŽIVĚ JE SPOJENO S ŘÍZENÍM O VÝCHOVĚ (§ 26, § 50 ZOR)
- ŘÍZENÍ MOHOU BÝT ZAHÁJENA I BEZ NÁVRHU

Valorizace výživného

- legislativní návrhy z poloviny 90. let
- doposud nebyly přijaty

Výživné na děti v náhradní péči

- § 45 – platí výživné přímo jiné fyzické osobě
- § 45a – platí výživné státu (legální cese) a stát pěstounskou péči financuje dle zák. č. 117/1995 Sb.
- § 46 – platí výživné na dítě v ústavní výchově přímo, pokud potřeby dítěte nejsou kryty platbou dle zvl. předpisu (§ 103 ZOR)

ZMĚNA A ZRUŠENÍ VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

- *clausula rebus sic stantibus*
- § 99
- *snížení, zvýšení, zrušení soudem*

- *snížení nebo zrušení výživného u nezletilých dětí: spotřebované výživné se nevrací*

ZÁNİK VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

➤ RELATIVNÍ

- pomine-li stav odkázanosti na výživu
 - dítě je přechodně schopné se samo živit
 - dítě uzavře manželství
- podstatná změna poměrů
 - ztráta zaměstnání, nemoc, soc. potřebnost, podnikatelské riziko

➤ ABSOLUTNÍ

- se zánikem rodinněprávního vztahu
 - smrt
 - osvojení